

แบบรายงานผลการพัฒนาความรู้ของข้าราชการ สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 12
รอบการประเมินที่ 1/2567 ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2566-31 มีนาคม 2567
ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567

ชื่อ-นามสกุล นายอภิเชษฐ์ ทองสง ตำแหน่ง นักสำรวจดินชำนาญการพิเศษ
หน่วยงาน กลุ่ม/ฝ่าย/สพด./ศูนย์ กลุ่มวางแผนการใช้ที่ดิน สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 12
หัวข้อการพัฒนา การจำแนกประเภทที่ดิน และการตรวจสอบพื้นที่ ความลาดชันเกิน 35%
วิธีการพัฒนา ระบบการฝึกอบรมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ LDD e-Training
วันที่พัฒนา 16 กุมภาพันธ์ 2567 สถานที่ สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 12
หน่วยที่จัดอบรม สำนักเทคโนโลยีการสำรวจและทำแผนที่ กรมพัฒนาที่ดิน

สรุปสาระสำคัญ เพื่อเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจำแนกประเภทที่ดิน การตรวจสอบแนวเขตป่าไม้ถาวรตามมติคณะรัฐมนตรี และการตรวจสอบพื้นที่ความลาดชัน 35 เปอร์เซ็นต์ และพื้นที่เขาภูเขา โดยใช้แผนที่มาตราส่วน 1:50,000 จำเป็นต้องมีความรู้เบื้องต้น สามารถนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ในการปฏิบัติงานได้อย่างถูกต้อง และสามารถนำไปสื่อสารและถ่ายทอดความรู้ให้แก่ผู้อื่นได้ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. การจำแนกประเภทที่ดิน

1.1 ความเป็นมาของการจำแนกประเภทที่ดิน

ในปี พ.ศ. 2503 สืบเนื่องมาจากการที่ราษฎรได้บุกรุกเข้าไปทำประโยชน์ในพื้นที่ป่าเป็นจำนวนมาก ในขณะนั้น ฯพณฯ จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีจึงได้ปรารภ และบัญชาว่าต้องการจะรักษาพื้นที่ของประเทศไทยซึ่งมีเนื้อที่ 321 ล้านไร่ ไว้เป็นป่าไม้ของชาติ ร้อยละ 50 ของเนื้อที่ประเทศ จึงได้มีการกำหนดการจำแนกประเภทที่ดินไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 1

1.2 อำนาจหน้าที่ของกรมพัฒนาที่ดินในการจำแนกประเภทที่ดิน

ในปี พ.ศ. 2503 กรมที่ดินเป็นผู้ดำเนินการ ตามมาตรา 7 แห่งประมวลกฎหมายที่ดินซึ่งต่อมาในปี พ.ศ. 2506 จัดตั้งกรมพัฒนาที่ดินและได้โอนงานสำรวจจำแนกประเภทที่ดินของกรมที่ดิน ให้กรมพัฒนาที่ดินดำเนินการอำนาจหน้าที่คณะกรรมการพัฒนาที่ดิน คณะกรรมการพัฒนาที่ดิน มีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เป็นประธาน และอธิบดีกรมพัฒนาที่ดินเป็นกรรมการและเลขานุการ โดยคณะกรรมการมีอำนาจหน้าที่ตามมาตรา 9(1) แห่งพระราชบัญญัติพัฒนาที่ดิน “กำหนดการจำแนกประเภทที่ดิน และเสนอขอรับความเห็นชอบต่อพื้นที่จำแนกออกจากป่าไม้ถาวรเพื่อเป็นที่ทำกินหรือใช้ประโยชน์อย่างอื่น คณะรัฐมนตรีเพื่อให้หน่วยงานของรัฐที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องรับไปปฏิบัติ”

1.3 คำศัพท์ที่เกี่ยวข้อง

ป่าไม้ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 14 พฤศจิกายน 2504 “พื้นที่ที่กำหนดเขตป่าคร่าวๆ เพื่อที่ทางราชการจะได้ ดำเนินการสำรวจและจำแนกต่อไป...”

ป่าไม้ถาวร พื้นที่ป่าไม้ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 14 พฤศจิกายน 2504 และป่าที่จะเปิดจัดสรรเพื่อเกษตรกรรม ที่นำมาทำการสำรวจจำแนกประเภทที่ดิน ตามขั้นตอนการจำแนกประเภทที่ดิน พื้นที่ใดสมควรสงวนเป็นพื้นที่ป่าไม้ที่แน่นอน ให้ยกเลิกเขต ป่าไม้ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 14

พศ. 2504 และให้ถือเขตพื้นที่ป่าไม้ตามที่คณะกรรมการจำแนกประเภทที่ดินได้จำแนกไว้เป็นพื้นที่ป่าไม้ถาวร

ป่าชุมชนตามมติคณะรัฐมนตรี พื้นที่ที่จำแนกออกจากป่าไม้ถาวร เพื่อเป็นป่าชุมชน (มีลักษณะเป็นป่า มีขนาดไม่เกิน 500 ไร่ และไม่อยู่ติดเขตป่าสงวนแห่งชาติ) โดยที่คณะกรรมการจัดที่ดินแห่งชาติ มอบหมายให้กรมที่ดินนำพื้นที่ดังกล่าว ไปออกหนังสือสำคัญสำหรับที่หลวง (น.ส.ล.) เพื่อให้ประชาชนใช้ประโยชน์ร่วมกัน

1.4 มติคณะรัฐมนตรี และความเห็นของคณะกรรมการกฤษฎีกาที่เกี่ยวข้องกับป่าไม้ถาวร

มติคณะรัฐมนตรี 22 เมษายน 2540 เนื่องจากราชฎามีที่ทำกินอยู่ในเขตป่าไม้ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์จึงได้เสนอมาตรการและแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่ดินทำกินในส่วนของป่าไม้ถาวร เมื่อราชฎาร้องเรียนให้เพิกถอนเขตป่าไม้ถาวรตามมติคณะรัฐมนตรีให้คณะกรรมการพัฒนาที่ดินจังหวัด แต่งตั้งคณะทำงานตรวจสอบพื้นที่ เมื่อคณะกรรมการฯ พิจารณาผลการตรวจสอบแล้วให้นำเสนอคณะกรรมการพัฒนาที่ดินเพื่อนำเสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณาเปลี่ยนแปลงมติคณะรัฐมนตรีเสียใหม่ ให้สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง โดยพิจารณาตามหลักเกณฑ์การจำแนกประเภทที่ดิน

2. การตรวจสอบแนวเขตป่าไม้ถาวรตามมติคณะรัฐมนตรี (เฉพาะราย)

2.1 อำนาจหน้าที่ของ สสผ.ในการตรวจสอบแนวเขตป่าไม้ถาวร

กลุ่มจำแนกประเภทที่ดินเป็นหน่วยงานในสังกัดสำนักเทคโนโลยีการสำรวจและทำแผนที่ ซึ่งมีอำนาจหน้าที่ในการถ่ายทอด จัดทำ รวบรวม และจัดเก็บข้อมูลการจำแนกประเภทที่ดิน ซึ่งแนวเขตป่าไม้ถาวรเป็นผลมาจากการจำแนกประเภทที่ดิน ดังนั้นกลุ่มจำแนกประเภท ที่ดินจึงมีหน้าที่ตรวจสอบแนวเขตป่าไม้ถาวรให้กับหน่วยงานราชการ เอกชน และราชฎา ตามที่ร้องขอ

ในการตรวจสอบแนวเขตป่าไม้ถาวร ส่วนใหญ่จะเป็นสำนักงานที่ดินที่ราชฎายื่นขอออกโฉนดที่ดินหรือหนังสือรับรองการทำประโยชน์ในพื้นที่ป่าไม้ซึ่งเป็นการดำเนินการตามกฎหมายฉบับที่ 43 (พ.ศ. 2537) ออกความตามในพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายที่ดิน พ.ศ. 2497 ซึ่งต้องใช้ผลการตรวจสอบแนวเขตป่าไม้ถาวรประกอบในการพิจารณา

นอกจากการขอออกโฉนดที่ดินหรือหนังสือรับรองการทำประโยชน์ในพื้นที่ป่าไม้ของสำนักงานที่ดินแล้ว ยังมีบางหน่วยงานที่ต้องการเข้าไปใช้ประโยชน์ในพื้นที่ป่าไม้ถาวรจะต้องมีการขออนุญาตเข้าทำประโยชน์ในพื้นที่ป่าไม้ถาวรก่อน โดยขออนุญาต กับกรมป่าไม้ จึงต้องมีการตรวจสอบก่อนว่าพื้นที่ดังกล่าวอยู่ในเขตป่าไม้ถาวรหรือไม่

2.2 หลักฐานที่ต้องส่งให้กรมพัฒนาที่ดินใช้ประกอบการพิจารณาตรวจสอบแนวเขตป่าไม้ถาวร

1) กรณีหมายตำแหน่งที่ขอให้ตรวจสอบบนสำเนาแผนที่ภูมิประเทศ มาตราส่วน 1:50,000

1.1) ต้องเป็นแผนที่ลำดับชุด L7017 พร้อมระบุลำดับชุดและเลขระวางของแผนที่

1.2) มีค่าพิกัดกริดทางเหนือและทางตะวันออกชัดเจน

1.3) รูปแปลงที่หมายมาในแผนที่ๆ ต้องเป็นวงรอบปิด (Polygon) รูปแปลงต้องหมายมา

อย่างชัดเจน

1.4) การรับรองสำเนา เมื่อตรวจสอบความครบถ้วนของเอกสารแล้วให้เซ็นรับรองสำเนา

1.5) เส้นกริดที่ปรากฏอยู่บนแผนที่ต้องมีเพียงชุดเดียว คือเส้นกริดของแผนที่ภูมิประเทศเท่านั้น

หากต้องการความถูกต้องและแม่นยำ ในตำแหน่งที่ขอให้ตรวจสอบ ให้ส่งเอกสารหลักฐาน ดังนี้

2) แบบคำนวณเนื้อที่ ร.ว. 25 จ

2.1) ค่าพิกัดฉาก UTM พื้นหลักฐานอ้างอิง (Datum, Indian 1975)

2.2) การรับรองสำเนา เมื่อตรวจสอบความครบถ้วนของเอกสารแล้วให้เซ็นรับรองสำเนา

2.3) ค่าพิกัดต้องไม่เป็นค่าพิกัดศูนย์ลอย

3) สำเนารูปแผนที่กระดาษบาง (ร.ว.9)

3.1) ระบุค่าพิกัดฉาก UTM พื้นหลักฐานอ้างอิง Indian 1975 ให้ครอบคลุมแปลงที่ดิน จำนวน 4 จุด หรืออย่างน้อย 2 จุด ในมุมทแยง (มุมขวาบน-มุมซ้ายล่าง หรือ มุมซ้ายบน-มุมขวาล่าง) และ ตัวเลขมีความชัดเจน

3.2) ต้องมีจุดตัดของค่าพิกัด (+) อย่างน้อย 4 มุม

3.3) การรับรองสำเนา เมื่อตรวจสอบความครบถ้วนของเอกสารแล้วให้เซ็นรับรองสำเนา

4) ค่าพิกัดรอบแปลง พร้อมแผนที่ประกอบ

4.1) ค่าพิกัดต้องเป็นพิกัดฉาก UTM บนพื้นหลักฐาน อ้างอิง (Datum) Indian 1975 พร้อมระบุพื้นหลักฐานอ้างอิง

4.2) กรณีที่ส่งค่าพิกัดพร้อมหมายตำแหน่งในแผนที่ข้อมูลค่าพิกัดต้องมีความถูกต้องและ สอดคล้อง กับตำแหน่งที่หมายมา

4.3) การรับรองสำเนา เมื่อตรวจสอบความครบถ้วนของเอกสารแล้ว ให้เซ็นรับรองสำเนา

2.3 การรายงานผลการตรวจสอบ

เอกสารที่แจ้งผลการตรวจสอบประกอบด้วย

1) แผนที่ตรวจสอบการจำแนกประเภทที่ดิน ประกอบด้วยรูปแปลงที่ขอให้ตรวจสอบพร้อม เครื่องหมายแผนที่ ซึ่งแผนที่ตรวจสอบการจำแนกประเภทที่ดิน จะมี 2 มาตรฐานคือ มาตรฐาน 1:50,000 และมาตรฐาน 1:4000

2) หนังสือรายงานผลการตรวจสอบ หากเป็นหน่วยงานภายใน เช่น สพข หรือ สพด.จะเป็น บันทึกข้อความ หากเป็นหน่วยงานภายนอกจะเป็นหนังสือครุฑ

สสผ.ดำเนินการตรวจสอบตามตำแหน่งที่ร้องขอตามเอกสารหลักฐาน 4 ประเภท คือ

1) ตำแหน่งที่หมายมาในแผนที่ภูมิประเทศ มาตรฐาน 1:50,000

2) ตำแหน่งจากข้อมูลค่าพิกัดที่ระบุครอบคลุมแปลงที่ดินในสำเนารูปแผนที่กระดาษบาง (ร.ว.9)/ร.ว.9 จ ที่แนบมา

3) ตำแหน่งจากข้อมูลค่าพิกัดที่แจ้งไว้ในสำเนาแบบคำนวณเนื้อที่ (ร.ว 25จ) ตำแหน่งจาก ข้อมูลค่าพิกัดที่แนบมา

4) ตำแหน่งที่หมายมาในสำเนาแผนที่ ที่แนบมา โดยการตรวจสอบกับแผนที่จำแนกประเภท ที่ดิน มาตรฐาน 1:50,000 และระวางออกเอกสารสิทธิ มาตรฐาน 1:4000

ตำแหน่งที่ขอให้ตรวจสอบ มี 2 ประเภท

1) ถ้าเป็นตำแหน่งที่หมายมา ใช้คำว่า “ตำแหน่งที่หมายมา”

2) หากเป็นค่าพิกัด ใช้คำว่า ข้อมูลค่าพิกัดที่ส่งมา และรายงานผลแปลงที่ขอให้ตรวจสอบอยู่

ในประเภทใด โดยแบ่งเป็น 2 พื้นที่หลัก คือ

- แปลงที่ขอให้ตรวจสอบอยู่ในพื้นที่ประเภทเดียว ได้แก่อยู่ในพื้นที่ป่า หรือไม่ใช่ป่า
- แปลงที่ขอตรวจสอบอยู่ในหลายพื้นที่ จะตอบเป็นส่วนใหญ่อยู่ในเขตป่าไม้ถาวรชื่อ... ส่วนที่เหลือ.....

3. การตรวจสอบพื้นที่ความลาดชัน 35% และพื้นที่เขา ภูเขา โดยใช้แผนที่มาตราส่วน 1:50,000
ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 9 พฤษภาคม พ.ศ. 2538 เรื่องข้อเสนอแนะเพื่อป้องกันการทุจริตและประพฤติมิชอบเกี่ยวกับการปฏิบัติงานตามโครงการพัฒนาที่ดินและเร่งรัดการออกโฉนดที่ดินทั่วประเทศ คณะรัฐมนตรีได้มีมติเห็นชอบกับความเห็นและข้อเสนอแนะของคณะกรรมการ ป.ป.ป. (ป.ป.ช.) ที่ได้พิจารณา ร่วมกับกระทรวงมหาดไทย กระทรวงเกษตรและสหกรณ์และผู้ทรงคุณวุฒิ มีมติให้กำหนดคำนิยามของคำว่า ที่เขา ที่ภูเขา ดังนี้

- ที่เขา หมายถึง ส่วนของพื้นที่ที่สูงจากบริเวณรอบๆ (Surrounding) น้อยกว่า 600 เมตร
- ที่ภูเขา หมายถึง ส่วนของพื้นที่ที่สูงจากบริเวณรอบๆ (Surrounding) ตั้งแต่ 600 เมตรขึ้นไปโดยมีข้อเสนอแนะ ให้กรมพัฒนาที่ดินนำเอาคำนิยาม ความหมาย และหลักเกณฑ์ดังกล่าวไปกำหนด ที่เขา ที่ภูเขา ลงในแผนที่ภูมิประเทศของกรมแผนที่ทหารมาตราส่วน 1 : 50,000 ส่วนการตรวจสอบพื้นที่จริง เห็นควรมีคณะกรรมการขึ้นพิจารณาตรวจสอบประกอบขอบเขตที่ปรากฏในแผนที่ซึ่งกรมพัฒนาที่ดินกำหนดไว้

การตรวจสอบพื้นที่ความลาดชัน 35% และพื้นที่เขา ภูเขา โดยใช้แผนที่มาตราส่วน 1:50,000 ลำดับชุด L7017 ของกรมแผนที่ทหาร เป็นภารกิจ ซึ่งกรมพัฒนาที่ดิน ดำเนินการตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 9 พฤษภาคม 2538 โดยการนำนิยามของที่เขา ภูเขา และหลักเกณฑ์อย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างไปกำหนดที่เขา ภูเขา ลงในแผนที่ภูมิประเทศ มาตราส่วน 1:50,000 ลำดับชุด L7017 ของกรมแผนที่ทหาร ไปใช้ในการจัดทำแผนที่แสดงเขตเขา ภูเขา ก่อน แล้วจึงจัดทำแผนที่แสดงเขตพื้นที่ความลาดชันเกิน 35 เปอร์เซ็นต์ การจัดทำแผนที่ดังกล่าวไม่มีการรังวัดหรือตรวจสอบในพื้นที่จริงแต่อย่างใดแผนที่ที่ได้จัดทำขึ้นจึงมีลักษณะเป็นข้อมูลเชิงวิชาการ ดังนั้น การนำแผนที่ดังกล่าวไปใช้เพื่อประกอบการพิจารณาของหน่วยงานที่ร้องขอ จึงเป็นกรณีที่หน่วยงานนั้นต้องดำเนินการตามหน้าที่และอำนาจที่กฎหมายกำหนดไว้

ประโยชน์ที่ได้รับจากการพัฒนาความรู้

จากการฝึกอบรมในหัวข้อ การจำแนกประเภทที่ดิน และการตรวจสอบพื้นที่ ความลาดชันเกิน 35% ได้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ การจำแนกประเภทที่ดิน การตรวจสอบแนวเขตป่าไม้ถาวรตามมติคณะรัฐมนตรี และการตรวจสอบพื้นที่ความลาดชัน 35 เปอร์เซ็นต์ และพื้นที่เขา ภูเขา โดยใช้แผนที่มาตราส่วน 1:50,000 สามารถนำข้อมูล ความรู้ที่ได้รับไปใช้ในการปฏิบัติงานได้อย่างถูกต้องและสามารถนำไปสื่อสาร และถ่ายทอดความรู้ให้แก่ผู้อื่นได้ ช่วยให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการดำเนินงาน ตลอดจนสามารถนำความรู้จากบทเรียนนี้ไปใช้ถ่ายทอดเทคโนโลยีด้านการจำแนกประเภทที่ดิน และการตรวจสอบพื้นที่ความลาดชันเกิน 35 เปอร์เซ็นต์ ได้อย่างถูกต้องและเกิดประสิทธิภาพ